Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

פרייז 10 גראָשן

(דריטער יאָרגאַנג.)

№ 1

ביאלער וואכנבלאט

אַבאָנאַמענטס-פרייז:
מאָנאַטלעך . . . . 35 גראָשן
פערטל-יערלעך . . . . 1.00 זל.
אין אויסלאַנד:
פערטל-יערלעך . . . . 1 דאָלאַר
אַנאָנסן-פרייז:
פאַר אַ פּעטיט-שורה אין טעקסט . 40 גראָשן
" " " פאָרן טעקסט . 20 "
" " " נאָכן טעקסט . 15 "
פאַרן אינהאַלט פון די אַנאָנסן איז די רעדאַקציע ניט פאַראַנטוואָרטלעך.
די צייטונג טראָגט נישט קיין געשעפטס-כאַראַקטער און איז נישט אויסגערעכנט אויף האַנדלען.
אַדרעס פאַר בריוו און געלט-זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT",
Biała-Podl., Grabanowska 35.
Skrz. poczt. 26.
Konto rozrach. № 3.

ביאַלע-פּאָדל., פרייטאָג פּ׳ ויגש תּרצ״ו, 3 יאַנואַר.

Biała-Podlaska, dnia 3 stycznia 1936 r.

חיה ראָזענבוים שבתי ראָזען

חתונה-געהאַט

וואַרשע, 29 דעצעמבער 1935.

מזל-טוב!

ווינטשן מיר אונזער ח׳ בוכהאַלטער ה׳ **שבתי ראָזען**
צו זיין חתונה מיט פרל׳ **חיה ראָזענבוים**
ראַט, פאַרוואַלטונג און פערסאָנאַל פון דער
קאָפּ. האַנדלס-באַנק אין ביאַלע-פּאָדל.

שבתי און **חיה׳לע!**
צו אייער חתונה — אונזערע בעסטע גליקווונטשן. די עלטערן פיל נחת.
העניע צעפּעלינסקי, הינך שיינבערג.

פיל גליק און צופרידנקייט ווינטשן מיר צו דער חתונה
פון ה׳ **שבתי ראָזען** מיט פרל׳ **חיה ראָזענבוים**
חיה׳לע, פישל.

ש ב ת י!
צו דיין חתונה מיט פרל׳ חיה ראָ-
זענבוים ווינטש איך אייך אַ
גליקלעך צוזאַמענלעבן.
הערשל אָרלאַנסקי.

צו דער חתונה פון ה׳ שבתי ראָזען
מיט פרל׳ חיה ראָזענבוים ווינטשט
אַ האַרציקן מזל-טוב
אַברהם אָרלאַנסקי און פאַמיליע.

בברכות חמות ולבביות הננו מברכים
את מר׳ שבתי רוזן לבואו בברית
הנשואין עם בח״ל חיה רוזנבום
יהי דרכם כוגה בשושנים.
מיי׳ע קאַשטענבוים ובנותיה (ביאַלע)
יצחק שאַרף ורעיתו (ינוב-פינסק).

צו דער חתונה פון ה׳ שבתי
ראָזען מיט פרל׳ חיה ראָזענבוים
ווינטשן מיר אַ האַרציקן מזל-טוב.
די עלטערן פיל נחת.
פאַמיליע טייטלבוים

צו דער חתונה פון ה׳ שבתי ראָזען
מיט פרל׳ חיה ראָזענבוים ווינטשן
מיר זיי אַ גליקלעך צופרידן לעבן
שוועסטער קאָהן,
באַשע און מתית גאָלדשטיין (ת״א)

צו דער חתונה פון ה׳ שבתי ראָזען
מיט פרל׳ חיה ראָזענבוים — אונזערע
האַרציקסטע ווונטשן
חנטשע און שמעון בלאַנקליידער

צו דער חתונה פון
ה׳ שבתי ראָזען מיט פרל׳ חיה ראָ-
זענבוים ווינטש איך אַ הערצלעכן
מזל-טוב
אהרן בירמאַן.

שבתי ראָזען!
צו אייער חתונה מיט פרל׳ חיה ראָ-
זענבוים ווינטש איך פיל גליק און
אייביקע צופרידנקייט.
פ. הייבלום.

שבתי ראָזען!
צו דיין חתונה מיט פרל׳ חיה ראָ-
זענבוים — אונזערע בעסטע גליק-
ווונטשן
יענטע צעפּעלינסקי, הינך לעווי.

חיה׳לע ראָזענבוים און שבתי ראָזען!
צו אייער חתונה
— אונזערע בעסטע ווונטשן
חיה און רחל ווייסמאַן.

מזל טוב ורב ברכות לחברנו היקר
והנעלה מר׳ שבתי רוזן לנשואיו
שהי׳ ביום א׳ ויגש תורשה. יהי׳ רצוה
שיבנה בית בטוב ורוב נחת.
י. באַרנבוים, א. פליכטנרייך,
י. גאָלדצווייג.

צו דער חתונה פון פרל׳
חיה ראָזענבוים מיט ה׳ שבתי ראָזען
ווינטשן מיר פיל גליק און אַ געזונ-
טע צוקונפט.
רחל און נחום וואַרעק.

חיה׳לע און שבתי!
צו אייער חתונה ווינטשן מיר פיל
גליק און אַ צופרידענע צוקונפט.
פערל און אידא.

צו דער חתונה פון
שבתי ראָזען מיט פרל׳ חיה
ראָזענבוים פיל גליק און
צופרידנקייט ווינטשן
פערל און יעקב שניימאַן.

חיה ראָזענבוים!
צו דיין חתונה מיט ה׳ שבתי ראָזען
ווינטשט אַ האַרציקן מזל-טוב
און אַ גליקלעכע צוקונפט
קלמן ראָזענבוים און פאַמיליע

צו דער חתונה פון שבתי ראַזען
מיט פרל׳ חיה ראָזענבוים
ווינטשט אַ האַרציקן מזל-טוב
די עלטערן פיל נחת
מרדכי יוסף גאָלדשטיין און פאַמיליע

גם אני בין המברכים
אברהם לעווי.

ריוועלע!
צו דיין חתונה מיט ה׳ לייביש
פרידמאַן ווינטשן מיר אייך אַ
גליקלעך צוזאַמענלעבן די עלטערן פיל
נחת.
פאַמיליע זילבערבערג.

ריוועלע!
צו דיין חתונה מיט ה׳ **לייביש**
פרידמאַן ווינטשן מיר אַ צופרידן
צוזאַמענלעבן און אַ גליקלעכע צוקונפט
רחל און נחום וואַרעק.

דער פאַמיליע **גראָדנער** צו דער חתונה פון זייער טאָכטער **קריינדל**
מיט ה׳ **יצחק לערער** ווינטשט אַ האַרציקן מזל-טוב. דער יינגער פּאָר
אַ גליקלעכע צוקונפט.
באָלטשע און יצחק פּיושיק.

בברכת מזל-טוב הננו מברכים את ה׳ שלמה גרודנר ורעיתו לרגלי נשואי
בתם קרינדל עם בח״ל מר יצחק לרר
משפחת יאַקובובסקי

דער פאַמיליע **גראָדנער** צו דער חתונה פון זייער טאָכטער **קריינדל**
מיט ה׳ **יצחק לערער** ווינטשט פיל נחת
פאַמיליע לעבענבערג.

ברכה לבבית מאחלות לנשואי הזוג הנחמד **קרינדל** עם **יצחק**
נולדה נורדמן, ידע איידלטוך, דינה שטימן, סאַלקע קאַנטאָר.

קריינדל און **יצחק!**
צו אייער חתונה — מיינע בעסטע ווונטשן
לאה׳קע אָרלאַנסקאַ.

לנשואי קרינדל גרודנר עם יצחק לרר
הננו מברכים את הזוג והוריהם
בברכת מז״ט ועתיד מזהיר.
אייזיק שיינבערג, רעיתו ומשפחתו.

ברכות חמות ולבביות אנו מברכים את
ידידנו מר שלמה גרודנר ורעיתו
לנשואי בתם קרינדל עם בח״ל מר
יצחק לרר. איסר לוסטיקמן ורעיתו.

מורי יצחק!
גם אנכי בין המברכים משה.

צו דער חתונה פון אייער טאָכטער און
איניקל **טויבע רובינשטיין** אין
נתניה (א״י) — אַ האַרציקן מזל-טוב
ישראל גאָלדשטיין און פרוי.

נחמה און דוד!
צום געבורט פון אייער טעכטערל
מיינע בעסטע ווונטשן
לייבל.

צו דער חתונה פון אונזער קוזינע
ריווע קאַמינעץ ווינטשן מיר אַ גליק-
לעך צוזאַמענלעבן.
שרה, נחמן זובערמאַן און קינדער
עזריאל זובערמאַן.

את ברכותי הלבביות והלאומיות מגיש
אנכי את מכירי וידידי החתן ישעיהו
גרינהויז והכלה לאה פירשטנ-
בערג ליום אפריונם בנו קנכם תחת
שמי-תכלת ארצנו המשוחררה.
ידידכם אליהו ארליך.

למען האמת!

אויף דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג פון דער גמילות-חסדים קאַסע, האָט ה׳ דוד ווייסמאַן, זיך דערלויבט עפנטלעך צו דערקלערן, אַז די קאַמפּאַניע פונם „ביאַלער וואָכנבלאַט" קעגן זיינע כלל-טוערישע טעטיקייטן, איז די קאָנסעקווענץ, פאַר נישט וועלן סובסידירן מיט גמ״ח-געלט דעם „וואָכנבלאַט". שטעלן מיר פעסט, אַז ס׳איז אַ נידערטרעכטיקער שקר.

אמת איז, אַז אונזער אַ מיטאַרבעטער, וועלכער האָט אויך געהערט צום הילפס-קאָמיטעט פאַרן מיליאָן-קאַמפּיין, האָט אים געזאָגט: אַז טראָץ דעם, וואָס ער פערזענלעך פילט זיך אָנגעגריפן, וועל ער ווערט טיילמאָל אויף די שפּאַלטן פונם „ביאַלער וואָכנבלאַט" קריטיקירט, מוז דאָך דער קאָמיטעט שטיין אין קאָנטאַקט מיט דער אָרטיקער פרעסע לטובת דעם קאַמפּיין. פון קיין סובסידיעס איז איבערהויפּט נישט דערמאָנט געוואָרן, נישט די רעדאַקציע און נישט די אַדמיניסטראַציע-מיטאַרבעטער האָבן אַזוינס פאָרגעלעגט. אַלס באַווייז, אַז מיר האָבן דעם באַריכט פון גמ״ח געדרוקט אָן אַ שום באַצאָלט און ווען די אַרבעט ביים קאַמפּיין, האָט זיך אָנגעפאַנגען, האָבן מיר עטלעכע וואָכן נאָכאַנאַנד, געשיקט אין גמ״ח ווען נאָטיצן פאַרן קאַמפּיין. ר׳ דוד, האָט אָבער נישט גע-קאָנט כובש-כעסו זיין אויפן „ביאַלער וואָכנבלאַט", פאַר דעמאַסקירן אים אין זיין „ערלעך-נייטראַלער" טעטיקייט לטובת הכלל.

רעדאַקציע.

הינדע און ישראל!
צוליבן טויט פון אייער **מוטער** און **שוועסטער**
אונזער טיפסטן מיטגעפיל
מאַניע, משה און חוה

מיין טיפסטן מיטגעפיל דריק איך אויס **הינדע** און **ישראל כהן**
צוליבן טויט פון זייער מוטער און שוועסטער **שיינדל טשאַרני** נ״ע
זייט געטרייסט!
מאַניע קאַשטענבוים

W Państwu Kahan, z powodu zgonu Ich
MATKI i SIOSTRY,
składają szczere kondolencje
M. FELDMANOWIE.

ל. האַלפּערין.

אונזער פּראָטעסט!

די דאַמאָקלעס-שווערד, וואָס הענגט איבער דער אָנשטייענדער און זיך בויענדער יידישער נאַציאָנאַלער היים זייט ענגלאַנד האָט איבערגענומען דעם מאַנדאַט איבער ארץ-ישראל, — האָט זיך נאָך נישט אַראָפּגעלאָזט. אָבער די סכנה פאַר אַט דעם קלאַפּ, וואָס איז אַזוי דראָענד פאַר אונזער צוקונפט, איז מיטאַמאָל געוואָרן דירעקטער, נאָענטער, ווי ווען עס איז פריער.

די א״י-רעגירונג האָט, וואָס אַנאמת, ביז איצט נישט פּראָקלאַמירט די באַשטימונג פון לעגיסלאַטיוון-ראַט; עס איז אָבער נישט וועניקער קלאָר, אַז די ארץ-ישראל רעגירונג איז צוגעטרעטן צו מאַכן די ערשטע שריט אין דער ריכטונג פון רעאַליזירן דעם פּלאַן, וואָס עס וואָלט, ביי די איצטיקע באַדינגונגען, באַדייט אַ דרייפאַכיקן קלאַפּ: אין דער יידישער נאַציאָנאַלער-היים, אינם גייסט און אין זין פונם מאַנדאַט און — ווי דאָס זאָל אין אַנדערע צייטן נישט קלינגען נאַיוו זיך צו פאַררופן אויף באַגריפן, וואָס ווערן טאָג-טעגלעך געטרעטן און באַשפּיגן — **אין זייער עלעמענטאַרער גערעכטיקייט פון די צווישן-פעלקערלעכע באַציונגען.**

וואָס אייגנטלעך וואָלט באַדייט איצט, אינם קעגנוואַרטיקן ענטוויקלונגס-סטאַדיום פון ארץ-ישראל, דער א. ג. לעגיסלאַטיווער-ראַט? אַ דעמאָקראַטישער פּאַרלאַמענט פאַר די ברייטע מאַסן פון דער באַפעלקערונג אין לאַנד? ניין! — נאָר אַ שפּרונג-ברעט פאַר פאַרשידענע קליקעס פון טיפּיש אַראַבישע פעאָדאַלן און קלעריקאַלן, ווי אויך אַ פּראָפּאַגאַנדע-טריבונע פאַר אַלע מינים שונאים פון דער יידישער נאַציאָנאַלער-היים. דער דאָזיקער משוגעדיק-קאָנסטרואירטער רומפּ-קוואַזי-פּאַרלאַמענט פון נאָמינאַטן און באַאַמטע, וואָלט גאָרנישט פּאָזיטיוועס געקאָנט שאַפן פאַרן לאַנד — ער וואָלט אָבער מיט זיך פאַרגעשטעלט אַ ריזיק פּאָליגאָן פאַר אַלערליי שטערונגען און ביזוויליקער פאַרגיפטיגונג פון דער אַטמאָספערע. ער וואָלט, וואָס אַן אַנת, נישט געקאָנט אָפּהאַלטן דעם אויפבוי-פּראָצעס פון ארץ-ישראל, — ער וואָלט זיך אָבער באַמיט אים צו פאַרלאַנגזאַמען, אויפצוהאַלטן און צו פאַרקריפּלען זיין אַנטוויקלונגס-ליניע.

דאָס פּראָקלאַמירונג פון לעגיסלאַטיוון-ראַט וואָלט אויך געצילט אין דעם גייסט און אין דעם אייגנטלעכן זין פון מאַנדאַט, וועמענס הויפּט-ציל עס איז דאָך **דאָס אויפבויען אַ נאַציאָנאַלע היים אין ארץ-ישראל פאַרן יידישן פאָלק.** ווי לאַנג דער ציל איז נאָך נישט דערגרייכט געוואָרן טאָר מען נישט א״י געבן קיין ענטגילטיקע קאָנסטיטוציעלע פאָרמען. **דער מאַנדאַט אָנערקענט דעם היסטאָרישן צוזאַמענבונד פונם יידישן פאָלק (אויף דער גאָרער וועלט) מיט ארץ-ישראל.** —

אָבער ביז היינט האָט נאָר אַ קליינער ברוך-טייל פון דאָזיקן פאָלק געהאַט די מעגלעכקייט פון אומקערן זיך אין זיין היסטאָרישער היים, עס עקזיסטירט, אַלזאָ, נאָך נישט קיין ארץ-ישראלדיקע געזעלשאַפטלעכקייט אין איר ענטגילטיקער פאָרם, זי געפינט זיך געוויסערמאַסן אין „סטאַטו נאַסצענדי״ — ווי אַזוי-זשע דען איז עס מעגלעך צו געבן דער אַנטשטייענדער געזעלשאַפט אַנטגילטיקע און פעסט-באַשטימטע פּאַרלאַמענטאַרישע פאָרמען? די אַבסורדאַלקייט דערפון האָט זיך אַמבולטסטן אַרויסגעוויזן אין דעם אייגנטלעכן פּראָיעקט פון דער א״י-רעגירונג. דער דאָזיקער פּראָיעקט וויל דעם נאַציאָנאַליטעטן-צוזאַמענשטעל פון ראַט שטיצן אויף דעם אויסגאַנג פון דער פאָלקס-ציילונג אין יאָר 1931 — האָט זיך דאָך אָבער די יידישע באַפעלקערונג פון יענער צייט ביז היינט כמעט ווי פאַרדאָפּלט? און ווער קאָן דען פאָרויסזייען די ענדערונג פון דער נאַציאָנאַליטעטן-סטרוקטור, וועלכע וועלן פאָרקומען אין משך פונם נעכסטן פינף-יאָר, ד. ה. אין משך פון דער קאַדענץ פון דעם פּראָיעקטירטן לעגיסלאַטיוו-ראַט?

ניין, דער פּראָיעקט פון דער א״י-רעגירונג איז פּאָליטיש נישט צוועקמעסיק, איז יורידיש נישט באַגרינדעט, איז אויך אומלאָגיש אין זיינע פאָרויסזעצונגען. **צו דעם אַלעם איז ער בפירוש אומגערעכט.**

די ציוויליזירטע וועלט האָט נישט באַוויזן איינצוהאַלטן דעם מעכטיקן שטראָם פון אַנטיסעמיטישן האַס אין סאַמע האַרץ פון אייראָפּע, זי האָט אויך נישט באַוויזן צו געבן שוץ די טויזנטער יידישע קרבנות פון פאַרפאָלגונגען, טעראָר און עקספּלואַטאַציע. דאָס איין-און-איינציקע רעטונגס-ברעט פאַר די יידן אין דייטשלאַנד און פון אויסערהאַלב איר — איז ארץ-ישראל. אויב סוואָלט איצט געמאַכט ווערן דער פאַרזוך, אויף וועלכן עס-איז אופן, דאָס דאָזיקע איינציקע רעטונגס-ברעט אַרויסצורייסן פון דעם זיך טרינקענדן, — וואָלט דאָס געווען אַן עוולה, אַן אומגערעכטיקייט און אומווירדיקייט אָן אַ גרעניץ און מאָס!

דעריבער פּראָטעסטירן מיר אַלע, יידן אין ארץ-ישראל און אין דער גאַנצער וועלט. **אַ לעגיסלאַטיוו-ראַט, וועלכער זאָל זיין אַ מיטל צו באַגרעניצן, אַפילו אויף איין צאָל, אונזער רעטונגס-מעגלעכקייט אין ארץ-ישראל — ווילן מיר נישט!!!**

אַ סקאַנדאַל!

מיט קיין אַנדער אויסדרוק קען אויף קיין פאַל נישט באַצייכנט ווערן דאָס, וואָס איז געשען מיטוואָך אָוונט אין „בירגער-קלוב״ בעת די אַלגעמיינע קאָמעדיע-פאַרזאַמלונג פון ר׳ דוד ווייסמאַנס „גמילות-חסד״. סאיז ווערט געווען צו מאַטערן זיך עטלעכע שעה אום צו זיין אָנוועזנד און זען, וואָס סווערט פון אַ אינסטיטוציע, ווען זי פאַלט אַריין אין אַזעלכע „ריכטיקע״ הענט פון אַ ווייסמאַן און זיינע אונטערשפּילערס.

סאיז ווערט געווען צו זען, ווי 10—8 יעריקע שול-קינדער, האָבן געשטימט פאַר די פאָרשלאָגן, וואָס דאָס איינזייטיקע פּרעזידיום האָט פאַבריצירט. אַפילו נישט קיין געניטע אויג האָט אויך געקענט מערקן, וואָס סקומט פאָר ביים פּרעזידיום-טיש. די פּרעזידיום-מיטגלידער ה״ה שמחה ראָזען — פאָרז. (זיין ברודער איז בוכהאַלטער ביי דוד ווייסמאַן אין ג״ח); משה מאָרגנשטערן און י. קראַמאַזש האָבן אַלץ געטון, אַז דער טומל אין זאַל זאָל זיין אַ שטאַרקערער און אַז די אָפּאָזיציע-רעדנער זאָלן נישט קומען צום וואָרט. ספּעציעל מיט זיין טומלען האָט זיך אויסגעצייכנט ה׳ מאָרגענשטערן משה, וועלכער האָט כסדר געסטראַשעט מיט „פּאָרלאָזן״, כדי איבערצושרעקן דעם עולם גולם און אַז זיי זאָלן מיינען, אַז אָט אָט פאַלט שוין איין דער גמילות-חסד און זיי וועלן שוין נישט האָבן ווו צו נעמען קיין הונדערט זלאָטעס אַ הלואה.

* * *

אַלץ הייסט אַן אַלגעמיינע מיטגלידער פאַרזאַמלונג. מיטגלידער וואָס זענען שוין אָנוועזנד געווען אויף 6—7 פאַרזאַמלונגען, האָט מען „פאַרגעסן״ צו שיקן לאַדונגען, דאַקעגן די וואָס האָבן מיט 3—2 שעה נאָך פאַר דער אַלג. פאַרזאַמלונג ערקלערט, אַז זיי זענען קיינמאָל נישט געווען קיין מיטגלידער האָבן „פּלוצלונג״ באַקומען איינלאַדונגען אַלס... מיטגלידער. דער איידעם פון לעב-זאַ-לעב-דאָזאָר, האָט נישט געוואָלט אַפילו צונעמען די איינלאַדונג, ווייל נישט ער האָט אונטערגעשריבן די דעקלאַראַציע, נישט ער האָט די 30 (דרייסיק) גר. איינגעצאָלט. דוד ווייסמאַן האָט אים פאַבריצירט מיטגלידער און „געמאַכט״ זיך אַ מצרהייט און די „מצרהייט״ וועט ברענגען דעם ביאַלער ג״ח צום אונטערגאַנג. גאַנץ ריכטיק האָט באַמערקט ה׳ יצחק בערמאַן, אַז „נאָך אַזאַ זיג — און די זיגער זענען פאַרלוירן״. דאָס וואָס ה׳ בערמאַן האָט נישט געקענט אַרויסזאָגן, וועלן מיר זאָגן: נאָך אַזאַ זיג — און דער ג״ח איז פאַרלוירן. יאָ, ער ווערט שוין גען פאַרלוירן! ה׳ דוד ווייסמאַן האָט קיין אַנדער אויסדרוק ווי „איך״, „איך וועל נישט געבן״, „איך האָב געגעבן״ נישט באַנוצט. ער וועט שוין וויסן וואָס צו טון. דאָס וואָס ער וועט נישט וויסן, וועט אים לערנען זיין וואָל-רבי ח.ל. רובינשטיין, וועלכער האָט נאָך אַזאַ אַלג. פאַרזאַמלונג „צורעכט״ געמאַכט די פאַיען-באַנק...

* * *

נאָכמער ווי סקאַנדאַליעז איז די האַנדלונג פון „צעקאַבע״ אין וואַרשע. מען האָט זיך צו איר געווענדעט מיט אַן אָפענע בריוו וועגן שיקן אַ דעלעגאַט און קיין ענטפער. מיר האָבן געמיינט, אַז די אינסטיטוציע, וועלכע איז באַרופן צו איבערוואַכן די ג״ח אינטערעסן, וועט איר פליכט דערפילן. אָבער ווייזט אויס, אַז דער אַפּאַראַט פון „צעקאַבע״ איז מער פאָרם ווי אינהאַלט. דער „צעקאַבע״ ווייזט אויס גייט אויף דעם וועג פון פאַרזיכערן אַ צענדליק מענטשן פעטע פּאָסטנס און נישט מער. דוד ווייסמאַן, האָט געקאָנט טאָפּלען און פאַר דריי- און פירפאַכן די ליגנטן זיינע אויפן רעכנונג פון „צעקאַבע״, ווייל סאיז נישט געווען קיין שום דעלעגאַט, אָדער אַפילו

(סוף אויף דער 4-טער זייט)

ידידי-פריוועלעך

ב״ה ועש״ק לסדר „ויהי בבקר ותפעם רוחו״.

ידידי!

לדאבוני מוז איך ווידער שרייבן צו דיר וועגן דעם גבאי אין גמ״ח, אַז מלאָזט אונז גאָרנישט באַקומען. אַפילו אַזאַ „גליק״ ווי פאַרגעסן אַ מינוט, אַז מיר לעבן אויף אַ עלמא דשקרא — לאָזט מען אונז אויך נישט. ווי צו להכעיס שטעלט מען איבער אונז און משרייט כסדר אונז אין אויער אַריין: מיר ווילן פאַראָרגן דעם רבש״ע! מיר ווילן שלא תשכח תורה מישראל און — דער אונטערשלאַק פון דעם אַלעם איז: מיר לעבן אויף אַ עלמא דשק׳ א... אַקעגן וואָס זאָג איך עס דיר? אַ קענען דעם לעצטן „ברענענדיקן וועלט-פּראָבלעם״ וועלכעס איז דערוועקט געוואָרן אין ביאַלע מיטן הייליקן נאָמען: פּרעצעס אין גמילות-חסדים-קאַסע.

וואָס דאָ טוט זיך אַלץ אַרום דעם! מ׳רופט אסיפות, מ׳רופט אויס אין די שטיבלעך א. א. וו. און דאָס אַלץ קומט פאָר, כדי צו קענען מופה זיין די „אַרעמע יידישע באַפעלקערונג״ מיט אַזאַ מיסטעריעזן פּרעצעס, מיט אַזאַ אַנגעצויגענעם ירא-שמים, נדבן און רחמן ווי סאיז ר׳ דוד.

אייגנטלעך זענען מיר אַליין שולדיק אין דעם. אַז אַנימעלט איז געוואָרן אַ געוואַלד, אַז דער בית-יעקב גייט אונטער און אַ פּאָר „שיינע יידן״ זענען אַרומגעגאַנגען זאַמלען געלט פאַרן „בית יעקב״, ווייל זיי ווילן מקיים זיין דעם „הזהרו בבני עניים״ האָבן מיר פּשוטע בשר-ודמ׳ס געפרעגט אַ שאלת תם: פאַר וואָס עסעס די בני עניים און די עניים אַליין — אויך דאָך יידן!... — האָט איר שוין פאַרזאָרגט?.. איר ווילט ווי פאַרשאַפן עולם-הבא, צו ווילט איר אָבער וויסן, ווי זייער עולם הזה קוקט אויס?... פאַר וואָס, אַז מיר האָבן שוין וויפל מאָל אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז סאיז נויטיק סזאָל געשאַפן ווערן אַ קאָמיטעט, וועלכער זאָל שטעלן אין קאָנטאַקט מיטן קרייז-קאָמיטעט פון פאָנדיש פאַר אַרבעט-לאָזע, וועלכע וויל גערן העלפן און שטיצן אויך יידישע אַרעמע אַרבעטלאָזע, זאָגאַר מיט אַ יידישע קיך. די אַרבעט פון דעם קאָמיטעט באַשטייט, בלויז פון אָפּנעמען דאָס געלט און פאַרטיילן עס צווישן די יידישע אַרעמע אַרבעטלאָזע, געפינט מען נישט פאַר נויטיק אַזאַ קאָמיטעט צו גרינדן. ניין, די עניים דאַרף מען נישט פאַרזאָרגן נאָר די בני עניים. דאַן ווידער, פון ווען אָן עפּעס אַזאַ ליבע צו די בני עניים? פאַר וואָס — זאָלט איר עפּעס געזוכט זיין — פאַרזאָרגט איר נישט די „בני עשירים״ מיט עולם הבא? עפּעס אַ סך פון אייך שיקן זייערע קינדער אין „בית-יעקב״? אפשר אָנרופן אייך די נעמען פון די „אַגודה״ און תורה-טרייע יידן, וועלכע שיקן נישט (און האָבן קיינמאָל נישט געשיקט) אין אַט דער קולטור-פעסטונג דערציען זייערע קינדער? דאַכט זיך, אַז כמעט אַלע זענען אַרויסגעקומען בכבוד אָן דעם. און פאַר וואָס עפּעס ווילט איר בגראָנדע דוקא די בני עניים באַגליקן מיט אַזאַ גליק?...

אַזוי האָבן מיר געפרעגט און אַפּנים סהאָט געווירקט, ווייל מהאָט זיך גענומען באַזאָרגן אויך די עניים אַליין מיט... אַ כשר׳ן חרד וירא שמים פאַר אַ פּרעזעס אין גמ״ח און יעדער דערמאָנט מען אים, אַז מיר לעבן אויף אַ עלמא דשקרא. איך זאָג דיר ידידי, אַז סאיז אַ געוואָלט צו שרייען אַזוי פיל שקר און צביעות האָט מען דאָ באַנוצט.

ווי דיר איז באַקאַנט, זענען די מיטגלידער פון גמ״ח-קאַסע קעגן דעם היינטיקן פּרעזעס און קעגן זיינע מעשים טובים דאָרט און שוין אַ גאַנץ יאָר האָפט מען שוין אויף דער אַלגעמיינער-פאַרזאַמלונג, ווען מווערט קענען אויסקלייבן אַ נייעם פּרעזעס, אַ נייטראַלן מענטש, וואָס איז באמת ראוי צו זיין פּרעזעס וואָס זאָלן נישט האָבן די טבע פון דעם היינטיקן, וואָס אומעטום ווו ער איז, דערפירט ער אָדער צו ליקווידאַציע, אָדער צו אַ דעפיציט. ווי צ.ב. קליינהענדלער-פאַריין אָדער מושב-זקנים וועלכן מהאָט אָפּגעראַטעוועט און עקזיסטירט ב״ה ווייטער.

אַט דער קאָמאַרוווקער האָט עפּעס אַן איינבילדונג, אַז אָן אים איז אין ביאַלע נישטאָ קיין פעיקע און גלויבנס-ווירדיקע מענטשן, וועלכע זאָלן קענען פירן אַ פילאַנטראָפּישע אָדער ווירטשאַפטלעכע אינסטיטוציע. דערזעענדיק אָבער, אַז טראָץ אַלע זיינע דראָהונגען מיט קאַוואַלן, עקזיסטירט דער מושב-זקנים ווייטער און נאָך בעסער ווי פריער און האָט אין חלום שוין געזען זיין מפּלה, איז „ויהי בבוקר ותפעם רוחו״ האָט ער זיך דערשראָקן פאַר דער מפּלה, וואָס ער קען אויך האָבן אין גמ״ח. איז ער אַוועק צו זיין פריינד, דו ווייסט דאָך „לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו״, דער פריינד איז אונזערס אַן אַלטער באַקאַנטער „ערלעכער״ טוער ביי קאַסעס. מיר געדענקען נאָך די אַלטע „ססידנע-קאַסע״ ווי קונציק די אָרעמע געלטער זענען אַריבערגעגאַנגען אין זיינע טאַשן און פאַר דעם אַ גאַנץ שיינע נחלה פאַר זיך אויסגעקויפט, וועלכע טראָגט היבש הכנסה. מיר געדענקען אויך די היינטיקע קאַסע, וועלכע מהאָט קוים קוים מציל געווען פון זיינע ידים און אַרויפגעבראַכט צוריק אויף אַ מדרגה פון אַ באַנק און נאָך אַ סך „מעשים טובים״ זיינע געדענקען מיר... בלויז דאָס גערעכטע שטיבל האָט פאַר-

יחיאל מאסטבוים
וו. פרעזידענט פון בריסק.

איז קאמף פאר א בעסער פויליש-יידיש צוזאמענלעבן.

איך האב מיר באמת דערפרייט, ווען איך האב דערהאלטן דעם עושטן נומער פון דער צייטשריפט „שפעפרישע ארבעט“, וועלכע האט זיך געשטעלט פאר אן אויפגאבע — די פויליש-יידישע דערנענטערונג. דער ענין איז אקטועל. אויך די אידייע — ארויסצוגעבן די צייטשריפט גלייכצייטיק אין דער פוילישער און יידישער שפראך, איז, לויט מיין מיינונג, א גוטער איינפאל, ווייל דאס וועט דערמעגלעכן בעסער און אלוייטיקער צו באלייכטן אייניקע פראגן, וועלכע וועלן קענען ארויסגעזאגט ווערן דורך ברייטערע שיכטן.

איך מיין אבער, אז אין דער אקציע פון דערנענטערונג, דארף פארנעמען אן ערנסטן ארט די שטרעבונג זיך אליין צו פארפולקאמען אין געזעלשאפטלעכן און עטישן זין.

איך וואלט וועלן, מען זאל מיך גוט פארשטיין. איך וויל דא נישט זאגן, אז מיר זענען חלילה אין וועלכן עס איז זין אפגעשטאנען. ניין! נאר עס זענען פאראן ביי אונז, ווי בכלל אין יעדער געזעלשאפט, געוויסע חסרונות. אין דער געזעלשאפטלעכער ארבעט האט זיך אריינגעקריגן א געוויסער עלעמענט, וואס באשטייט פון פערזאנען, פאר וועלכע געזעלשאפטלעכע ארבעט איז דער איינציקער וועג צו קאריערע, וואס האבן נאר אין זינען זייערע אייגענע אינטערעסן. אין געיעג נאך פערזענלעכע נוצן — גייען זיי אפט איבער צום טאג-ארדנונג איבער ענינים, וואס האבן א גרויסן באדייט פארן יידישן כלל, זיי פארמאכן די אויגן דארט, ווו זיי מוזן דוקא זען, גיבן צו פארשטיין און איבערצייגן וועגן דער גערעכטיקייט פון דעם באריירטן ענין.

דער פארשטייער פון דער יידישער געזעלשאפט מוז זיין אן אמתער שליח-ציבור, ער דארף אומעטום פארשטעלן די נויט און באדערפענישן פון יידישן כלל, וועלכן ער רעפרעזענטירט.

די ראל פון שליח ציבור ווערט פון אלטע צייטן געהאלטן אלס דעם בריק צווישן צוויי פאקטארן, און אין דעם פאל — צווישן דער מאכט, עווענטועל צווישן די זעלבסטפארוואלטונגס- אדער ווירטשאפטס-קערפערשאפטן מיט דער יידישער געזעלשאפט.

נאר דער יידישער פארשטייער שטייט אויף דער הויך פון זיין אויפגאבע אזוי לגבי דער מאכט, ווי לגבי דער יידישער געזעלשאפט — וועלכער שטעלט פאר די נויטן פון יידישן כלל קלאר, אומבאגרענעצט, אבער אויך ניעט איבערגעטריבן.

אין דער ריכטונג דארף דער קאמף געפירט ווערן אן רחמנות, מיט דער גאנצער ריקזיכטלאזיקייט. כדי צו אויסווארצלען פון דער יידישער גאס דעם מין „פארשטייער“.

די צווייטע דערשיינונג, וואס דערנידעריקט אונזער כבוד, אלס געזעלשאפט, זענען די שטענדיקע אינערלעכע רייסערייען אין א גאנצער רייע שטעט און שטעטלעך וועגן שטעלעס פאר רבנים, שוחטים, חזנים אד"ג.

די דאזיקע מחלוקתן, טראגן אריין א צעמישונג אין די קהלה-פארוואלטונגען, ווי אויך א כאאס אין לעבן פון דער באפעלקערונג אין די שטעטלעך. דאס ברענגט צו דער אנטשטייונג פון פארשידענע קעגנזייטיק זיך באקעמפנדע גרופן, וואס ווענדן אן אין זייער קאמף פארשידענע נישט כשרע מיטלען צום מאראלישן און אפט מאטעריעלן שאדן פאר ביידע צררים. דאס שוואכט אפ דעם קאמף צו דערהאלטן די ווירטשאפטלעכע ארגאניזאציעס און איז איינע פון די סיבות, פון זייער אונטערגאנג און פויפעריזאציע.

דעריבער — צוזאמען מיט דער אקציע פון א קעגנזייטיקער פויליש-יידישער דערנענטערונג, דארפן מיר זיך אליין מער פארפולקאמען און אויפקשטעלן די געזעלשאפטלעכע ארבעט אויף א הויכן עטישן און מאראלישן ניוואָ — באזייטיקנדיק די יחידים, וואס זענען נישט ווערט צו באטייליקן זיך אין דער ארבעט.

ביי יעדער געזעלשאפטלעכע ארבעט מוזן מיר זיך באלד שטעלן די פראגע, צי דאס וואס מיר טוען, איז גוט, און ווען מיר וועלן קענען אויף דער פראגע ענטפערן מיט גאנצן געוויסן „יא“, און אויף זאכן וואס זענען שלעכט, וועלן מיר האבן דעם מוט צו מודה זיין, אז דאס איז נישט גוט — דאן וועלן מיר דערגרייכן דעם אידעאל פון געזעלשאפטלעכע ארבעט און די אויפגאבע פון א פרייגטלעכן צוזאמענלעבן צווישן ביידע פעלקער וועט זייער לייכט דערגרייכט ווערן.

פון שטאט-ראט

באשלוס צוצוציען דעם געוועזענעם בירגערמייסטער זאקשעווסקי צו געריכטלעכער פאראנטווארטלעכקייט.

מאנטאג דעם 23 ד.מ. איז פארגעקומען די לאנג דערווארטעטע זיצונג פון שטאט-ראט. אויף דער טאג-ארדנונג האבן זיך געפונען א ריי פראגן, וועלכע האבן קיין באזונדערן אינטערעס נישט ארויסגערופן. די שטימונג איז געווארן לעבעדיק ערשט דאן, ווען די רעוויזיאנס-קאמיסיע האט ארויפגענומען אויפן טיש איר איינשטימיקן באשלוס קעגן דעם געוו. בירגערמייסטער. נעמלעך, אז ער זאל צוגעצויגן ווערן צו פאראנטווארטלעכקייט פאר איבערשרייטן דעם בודזשעט. לויט דער קאמיסיע האט דער געוו. בירגערמייסטער זאקשעווסקי איבערגעשריטן דעם בודזשעט אויף 600 פראצענט; דער שטאט-ראט האט געהאט אנגענומען א בודזשעט אין ענין יאטקעס פון 4000 זל. און דער בירגערמייסטער האט אים דערפירט אין דער פראקטיק ביז 26000 זל.

ראטמאן דוטקעוויטש לייענט די פראטאקאלן פון דער רעוויזיאנס - קאמיסיע. זיי שטעלן זיך פאר אלס איין גרויסער באשולדיקונגס-אקט קעגן דעם געוו. בירגערמייסטער זאקשעווסקי. לויט דער קאמיסיע איז זיין ווירטשאפט געווען ווייט נישט אין ארדנונג; אזוי למשל אין ענין יאטקע פעלט אינגאנצן די פאזיציע פאר די פעלן נאך זיי געשאכטענע פיה. (ראטמאן קיסיעלעוויטש גיט דא צו, אז מסתמא האבן די פיה קיין פעלן נישט געהאט) א חוץ דעם האט דער געוו. בירגערמייסטער און רעפערענט סקולימאווסקי אויפן רעכנונג פון מאגיסטראט געפארן מיט טאקסוווקעס, מהאט פון מאגיסטראט גענוצט דעם טעלעפאן צו פריוואטע צווישנשטאטישע געשפרעכן (נעמענדיק אין באטראכט די נאנטקייט פון מאגיסטראט צו דער פאסט, איז דאס באנוצן דעם טעלעפאן פאר פריוואטע צוועקן ממש אן עולה) א.א.וו.

כדי צו פארקלענערן דעם דעפיציט

גריפע

פערקיהלונגען, רעאומאטיזם, ארטרעטיזם, פאדאגרע מאטערן ווינטער כמעט אלע מענשען, ביי דיזע שמערצליכע ליידן בענוצט מען טאגאל-טאבלעטקעס, וועלכע ברענגען א פערלייכטערונג די וועהטאגען. פרייז 1.50 זל.

Togal

האט דער געוו. בירגערמייסטער געהייסן פארנוצן 4000 זל. פון די עמעריטור-געלטער אלס... הכנסה.

די קאמיסיע האט געשטעלט א פארשלאג צוצוציען דעם פריערדיקן מאגיסטראט צו פאראנטווארטלעכקייט פאר זיין הפקר-טעטיקייט.

דעם דאזיקן פארשלאג קאן ראטמאן ווינאגראד נאך ווייט נישט אדורכלאזן. ער לעגט פאר יא צונעמען צו קענטעניש דעם פריערדיקן בודזשעט, נאר מיט א באווארעניש (zastrzeżenie) לגבי די יאטקע-געלטער. (ד.ה. אפשטעלן דעם ענין ביז אין די אייביקייט). דער דאזיקער פארטיידיקונגס-פארשלאג האט זיך אנגעטראפן מיט אן ענערגישער אפאזיציע מצד צלע ראטמענער. ביים דאזיקן מאמענט נוצט אויס ראטמאן ווייסמאן די געלעגנהייט און ווארפט פאר ראטמאן ווינאגראד, אז ער שלעפט אפ דאס באהאנדלען דעם ענין „יאטקע“ צוליב סיבות, וואס זענען נאר אים אליין באקאנט.

ראטמאן ווייסמאן האט זיך דער ביי מעשה „חרם“ אזוי צורעדט (ער האט

געסן, אז סאיז אמאל געווען א פקודה פון גער, אז מואל אים ווייכן, וועלכע האט א לענגערע צייט אנגעהאלטן ביז די „ארדי פרחי“ זענען געווארן גבאים דארט און פאר אן עק הערינג מיט א כזית לחם צו מלוה מלכה, האט מען אים פאר פרעזעס פון דער מלוה מלכה געמאכט און פארגעסן אין אלע זייגע „מעשים טובים“.

אט דער גוטער פריינד, כאטש אין הארצן איז מען זיך נישט אזוי איי איי, א טימן, אז ביים מושב-זקנים האט מען געבערטשעט איינער אויפן צווייטן, נאר דער אלטער „סאמאדזשערושעץ“ האט זיך דערמאנט אין די אלטע מירדות קעגען זיין טעטיקייט און די כפלות וואס ער האט דאך געהאט, האט ער איצט געפונען אן עת לצרה, האט ער געגעבן אקנייטש דעם שטערן און אזוי געזאגט צום גובה: דו ווינסט נישט ווירקן אויף זיי, דאס בערדל ביי דיר וואקסט צו גלייך, האסט עפעס צו טון מיטן אויבער אייבן ווען מטאר נישט, איך וועל עס בעסער מאכן, איך וועל רופן אן אסיפה צו מיר און כוועל מאכן א גוואלד, אז חלילה די תורה דאס יידישקייט איז אין סכנה און א גרויס געפאר שטעט פאר פארן גאנצן יידנטום, אויב דו וועסט נישט בלייבן ווייטער גבאי אין גמ"ח-קאסע. און דו וועסט זען, ווי סוועט גען ווי א מימור און „הא גברא והא דסקא“ ער האט באלט צוזאמענגערופן (וועמען צו רופן ווייסט ער) די „טובי העיר“. דערהערט אזא מין מעשה אז סברענט אזא פייער, אז דאס גאנצע יידישקייט זאל חלילה אונטערגיין. איז געבליבן בהסכם, אז שבת זאל מען רופן אין די שטיבלעך, אז איה"ש „נאך ראק“ אויף דער אלגעמיינער פארזאמלונג זאל מען אנשים, נשים וטף, גייען און שטימען פארן באוווסטן ירא וורד, דעם אלטען באקאנטן „גדול“, דעם ביזאיצטיקן פרעזעס א היילקע מלחמה. א היילקע פייער האט דער אלטער „כלל-טוער“ אנגעצינדן ביי די כשר'ע יידן. עפעס א קלייניקייט, די תורה מיט אלע לאזען איז אין סכנה... האסט באדארפט הערן, ווי די לייט האבן שבת ארויסגעלאזט זייערע פייערדיקע צונגען אין סאקלאווער שטיבל, האט דער כהן געגעבן א געשריי גוואלד! פאזשאר! יידן סברענט א פייער! אין מעזריטשער האט דער הדיוט אנגעווארפן א פחד, און פארצעווער — לעוויפרטאווער האט דער „תורה-... ר' שמעון געגעבן א באפעל, אז ר' אליעזר זאל רופן, אז די סכנה איז גרויס אויב דער גמ"ח-פרעזעס בלייבט זיצן אין דער היים חלילה, און ראדזינער איז נישט געקומען צום רופן, ווייל סאיז געווען דארט עפעס א עכוב הקריאה און סאיז געווען שפעט, האט זיך ר' נחום געאיילט צום עמוד. דערפאר אבער האט מען אין גערער שטיבל די פעסטונג, פון דעם אלטן בעל-טאקסע גערופן צוויי מאל. ביים ערשטן דאווענען איז דער „יאמין לכל דבר“ געשטאנען נא באטשנאשטש און אויסגעפירט דעם באפעל, נאר אזוי ווי ער איז ל"ע א כבד פה, האט ביים צווייטן מנין דער בעל-הבית מיטן לאקאטאר זיך אדורכגעוואנקען און סאיז געבליבן, אז כפי ר' דוד'טשע קריגט ביים היינטיקן פרעזעס א גמ"ח פון גאנצע 200 זל. זאל זיין ברודער מכריז ומודיע זיין, ווארעם באמת, צו וועמען געהער די אנפירונג פון גמ"ח-קאסע, אז נישט צו די גערער?

גידענקסטו דאך געוויס נאך דעם אלטן גמ"ח, ווען ר' משה כהן ע"ה האט איבערגעלאזט 6000 רוב. און אנגעוויזן אין דער צואה, אז סזאל זיין אויף א שפיטאל, זענען אפאר שיינע גערער שטיבל-יידן געקומען און ביז וואס ווען געגרינדערט א גמ"ח, וועלכער האט עקזיסטירט פון אסתר-תענית ביז פורים, ווייל מיט די 6000 רוב. האבן זיך אפאר אנשי שלומינקעס מחלק געווען. מילא, איז נאך אפשר צו פארשטיין, א גערער חסיד האט דאס געלט איבערגעלאזט און גערער חסידים האבן זיך דאמיט צוטיילט, כאטש דער רצון המת איז נישט אזוי געווען, אבער דא האט מען דאך צו טון מיט „דזשאינט“-געלטער און וועלכע גערער האבן גארנישט שטעקן, ווייל דאס איז געלטער, וואס זענען געקליבן געווארן פון פאלק-פארן פאלק, נישט פון קיין חסידים בכלל נאר פון פאלקס-יידן, ארבעטער, בעלי-מלאכות אין אמעריקע, א סך האט מען דא אין די שטיבלעך געגעבן פארן מיליאן קאמפיין? אט האט דער שרייבער פון די שורות געהאט די זכי', אז דער פרעזעס זאל אים איינלאדן אין קאמיטעט צום קאמפיין און האט אפילו אן אויפרוף אנגעשריבן, און ווען ער האט אויפמערקזאם געמאכט דעם פרעזעס, אז דער ערשטער דארף ער זיין, וואס דארף זיך באשטייערן פארן קאמפיין, האט מען שוין פארגעסן מער איינצולאדן, וואס זשע שטופט מען זיך אזוי דוקא מיט דער אנפירונג? אפשר דערפאר, ווייל „גדולה גמילות הסדים יותר מן הצדקה“ ווילט איר עוסק זיין אין גמילות-חסד און פארשפארן געבן צדקה? „העוסק במצוה פטור מן המצוה“.

ווארעם וואס אייגענטלעך איז דא געשען, עס קומט נישט קיינער מיט קיין באשטימטע פערזאנען, סאיז קיין שום נפקא-מינה נישט, ווער סוועט זיין דארט פרעזעס, קען זיין דוקא אשטיבל און אגודה ייד, אבי אן ארענטלעכער נייטראלער מענטש, וועלכער וועט נישט אויסנוצן די פרעזעס-שטיל פאר אפרעכענען זיך מיט א לוה, זיינע פריוואטע חשבונות. נקמה נעמען פון א לוה, פאר נישט שטימען פאר אים ביי די און יענע וואלן. וואס זשע זעט מען דא אזא געפאר, אזא סכנה פארן יידישקייט פאר דער תורה און מרופט כרוזים אין

מעשה „חכם" אזוי צורעדט (ער האָט געמיינט אַפּנים, אַז ער געפינט זיך אין גערער שטיבל, אָדער גאָר אין גמילות-חסד), אַז ער האָט זיך פאַרגאַלאָפּירט אויך ביזן וואַקן פון די יידישע ראַט-מענער, וואָס זענען אָנגעשלאָסן אין „יידישן דעמאָקראַטישן ראַט מענער-קלוב" דאָס „לשון" ער בשברי לשון דער-קלערט, אַז ער דאַנקט גאָט, וואָס ער געהערט נישט צום דעמאָקראַטישן קלוב. נישט פאַרטראָגענדיק אין זיין עמאָציע, וואָס נישט ער, נאָר ראַטמאַן לצווי איז שוין אין דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע פאַר-טרעטן, האָט ראַט. ווייסמאַן אויסגעדריקט מיט גרויס חכמה די האָפנונג, אַז מוועט אים נאָך אַמאָל בעטן אין אַ קאָמיסיע, נאָר ער וועט שוין נישט וועלן אַהין גיין...

די „…צדע" פון ה' ווייסמאַן האָט אויף די נישט יידישע ראַט-מענער געמאַכט אַ קאָמישן איינדרוק (אויף די יידן — אַ פּיינלעכן).

אין אַ נאָמענטלעכער אָפּשטימונג איז דער פאָרשלאָג פון דער רעוו.-קאָמיסיע מיט 23 שטימען „פּאָ..." אָנגענומען גע-וואָרן.

דער שטאָט-ראַט האָט אויך אויסגע-ווײלט צוויי מיטגלידער אין אַ קאָמיסיע פאַר בילדונגס-פראַגן אויסער דער שול. אינטערעסאַנט, אַז מהאָט ביי דעם ...ין אָנגעגעבן אַלס וויץ די קאַנדידאַטור פון ה' ווייסמאַן.

דער בירגערמייסטער שליסט די זיצונג, ווינטשענדיק די ראַטמענער אַ פרעלעכן יום-טוב.

אַ סקאַנדאַל!

קיין בריוו פון דער אינסטיטוציע, וואָס רעקלאַמירט זיך אַלס פאַרטרעטערן פון די ג"ח קאַסעס אין פוילן.

דער „צעקאַבע" אין וואַרשע, האָט זיין פליכט לגבי ביאַלע דערפילט מיטן צונעמען 180 זל. אַ יאָר מיטגלידס אָפּ-צאָל, סאיז גענוג „טעטיקייט"!

* *

ד „אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג" פון די געמאַכטע גמילות-חסדים-מיטגלידער, הייסט זיך נאָך אַמאָל צו איר אומקערן.

מיר וועלן עס טאָן!

ח. מ.

צוליב טעכנישע סיבות איז דער באַריכט פון דער אַלגעמיינער גמ"ח-פאַרזאַמלונג נישט אַריין אין דעם נומער און וועט קומען אין קומענדיקן נומער.

רעדאַקציע.

פון ביאַלער לעבן

נוצלעכע „טאָז"-אַרבעט אין ביאַלע פּאָדל.

דער „טאָז" האָט זיך ענערגיש גענו-מען צו באַשפּייזן די הונגעריקע שול-קינדער פון תלמוד-תורה און בית-יעקב. טעגלעך ווערן פונאַנדער געטיילט 140 גלעזער מילך מיט זעמל צווישן די אָרעמסטע קינדער פון די ביידע שולן. יעדן אָוונט גיט אויך דער „טאָז" אַרויס טראָן פאַר די שוואַכע קינדער דאָס אַלעס אינגאַנצן אומזיסט.

די זייער נוצלעכע „טאָז"-טעטיקייט, איז ווערט מער פאַראינטערעסירונג און נאָך מער אונטערשטיצונג פון דער ביאַלער געזעלשאַפט מער ווי ביז איצט.

קאָמוניקאַט וועגן די שטודיען מעגלעכקייטן אין א"י

די אָפּטיילונג פאַר שטודיען אין ארץ-ישראל ביי „טריבונאַ-אַקאַדעמיצקאַ (אָרגאַן פאַר דער יידישער אַקאַדעמישער יוגנט) וואַרשע, סענאַטאָרסקאַ 22 וו. 48, איז מודיע אַלע וואָס ווילן שטודירן אין ארץ-ישראל, אַז די איינשרייבונגען צום שול-יאָר 1936/37 אויפן חיפה'ער העב-רעישן טעכניקום אין האַנטווערקער-שול, אַגראָנאָמישע-שול פאַר בחורים אין מקוה ישראל, אַגראָנאָמישע-שול פאַר מיידלעך אין נהלל און ירושלים, אין קאָנסערוואַ-טאָריום אין ירושלים, האָבן זיך שוין אָנגעהויבן.

אַלע פאַראינטערעסירטע, וואָס ווילן באַקומען אַ אויפנאַמע צום שול יאָר 1937/36 אויף די אויבנדערמאָנטע שולן, דאַרפן זיך ווענדן אויסשליסלעך צו: אָפּטיילונג פאַר שטודיען אין ארץ-ישראל ביי "טריבונאַ אַקאַדעמיצקאַ, וואַרשע, סענאַטאָרסקאַ 22 וו. 48, אינפאָרמאַציע בחינם, פּראָווינצער געגן אַריינשיקן אַ פּאָסט-מאַרקע.

צו אַלע עלטערן אין ביאַלע!

דערמיט מעלדע איך, אַז סוועט געעפנט

אַ נאָכמיטאָג-שול

פאַר קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווּשעכנע סוועט געלערנט ווערן אין אַ גענוגענ-דער מאָס עבריו, תנ"ך, געשיכטע און יידיש פאַר אַ צוגענגלעכער פּרייז.

די איינשרייבונגען פאַנגען זיך אָן פון זונטאָג דעם 5-טן יאַנואַר 1936 י. אין לאָקאַל פון „החלוץ" פון 12 פרי ביז 2 נאָכמיטאָג.

ש. אַרויגסקי.

באַמערקונג פון רעדאַקציע:

צום אַרטיקל פון וויצע-פּרעזידענט ה' מאַסטבוים אויף דער דריטער זייט.

אין דער אויסגאַבע א.נ. „שעפערישע אַרבעט", אַרויסגעגעבן דורכן „יידישן לאַגער פאַר שעפערישער אַרבעט אין ביאַליסטאָק" פון 29-טן נאָוועמבער פ. י. איז צוו. א. אָפּגעדרוקט אַן אַרטיקל פון אונזער חשובן בן-עיר וו. פּרעזידענט ה' יחיאל מאַסטבוים, וואָס צוליב זיין אַקטועלקייט האַלטן מיר פאַר נוצלעך צו באַקענען אונזערע לעזער מיט זיין אינ-האַלט. — רעד.

אויפּפאָדערונג

צו דער ווירטן פרל' מאַניע קאַשטנבוים און איר אַדמיניסטראַטאָר ה' וויינבערגער!

איך פאָדער אייך אויף נישט צו פאַר-דינגען קיין געוועלב אין שכנות פון מיין קראָם, מיינצם אַ קאָנקורענט, וועלכער אָרדנט איין אַ געוועלב פון די זעלבע אַרטיקלען מיט וועלכע איך האַנדל. אייער האַנדלונג איז נישט ריכטיג לגבי מיר. צו דערליידיקן דעם קאָנפליקט פאָדער איך אייך אויף דעם ענין אי-בערצוגעבן צו מענטשן.

ב. אייזענשטיין.

קריינדל!

צו דיין חתונה מיט ה' **יצחק לערער** — אונזערע בעסטע ווונטשן.

די עלטערן — פיל נחת.

פאַמיליע ליבערמאַן.

אין קאָפּצלושן - געשעפט

פון **ציגנאַמאָן** Piłsudskiego 6

איז שוין ווידער צו באַקומען די

שטאַרקע קוילן

נאָר שניידער, פון גוטן קוואַליטעט פון וועלכן אַלע זענען שוין איבערצייגט די קוילן סוואָנדזען נישט.

אַ צימער מיט אַ קיך

צו פאַרדינגען ביי **נ. רידלעוויטש** גראַבאַנאָווע 28. צווענטועל קענן אַ הלואה צו ווינען פאַר פראָצענט

אַ גרויסער אויסוואַל

פון פאַרשידענע

קאַלענדאַרן

טערמינאָווע און אָפּרייס אויפן יאָר 1936 צו זער ביליקע פרייזן צו באַקומען אין צייטונג-קיאָסק פון **חוה קאַווע**

צו פאַרדינגען

2 גרויסע צימערן מיט אַ קיך, פּראָנט. אינפאָרמירן זיך: יאַטקע גאַס 10.

שפּאָרזאַמקייט — דאָס געבאָט פון דער שעה!

באַנוצט זיך אין דער ווירטשאַפט נאָר מיט

קוילן

וואָס מאַכט אויס מיט גאַנצע 30 פּראָצענט ביליקער ווי מיט האָלץ.

די בעסטע סאָרטן קוילן צו באַקומען ביי

אַברהם אָרלאַנסקי

Plac Wolności 9.

Kino Dźw. „Tęcza"

Rapsodja Bałtyku

Serce Indjanki.

די שטיבלעך, אַז דער פּרעזעס וועט נישט הייסן דוד נאָר ר' יצחק אָדער ר' מאיר טויג נישט? איז אַזאַ סכנה טאַקע? פאַר וואָס וויל מען נישט וויסן, אַז גראָד פאַרקערט, אַז סוועט זיין לטובת דעם גמ"ח, מוועט מער שטיצן סוועלן מער מיטגלידער צוקומען און זיי וועלן מער באַקומען און אָפּהיטן די „דזשאָינט" געלטער ווי דער ביז איצ-טיקער, ווייל זיי האָבן נישט קיין פּניות און וועלן זיין אָביעקטיוו, זעיען מיר דאָך אַ ביישפּיל אין מושב-זקנים, ווי אָנשטאָט דווין זענען היינט אַנדערע און ספּירט זיך ווינט אַ סך בעסער ווי פריער. נאָר אַ פּנים, אַז דאָ גייט אין עפּעס אַנדערש, סגייט אין גמינע-וואַלן, מאָר נישט פאַרלירן די פּלאַצוווקע, וועלכע קען נוצן ברענגען ווען סוועט פאָרקומען גמינע-וואַלן.

אַזוי האָט מען אויך בפירוש באַטאָנט בעת מהאָט מכריז געווען. זענט איר דאָך אַליין מעיד, אַז אמת איז וואָס מיר ווייזן אָן, אַז דער פּרעזעס נוצט אויס דעם גמ"ח אויף אָפּצירעכענען זיך מיט די בעלי מחלוקת א ויינע פעה יואַלן, אָבער נאָך וואָס מאַכן דרשן אַ תורה ענין. אַ כלל ישראל-זאַך. נאָך וואָס אַזוי פיל שקר און אַן אַ שיעור צביעות? קוקט אייך אַרום, איר, וועלכע זענט מכריז ומודיע, אין וועמענס נאָמען טוט איר עס? זעט איר דען נישט, אַז אין דער שפּיץ שטייען קרח און דתן ואבירם?

קרח איז אויך געווען אַ לוי, געמאַכט אַביסל געלט ביים משכן און אויפגע-שטעלט אַ מרידה, אַ מחלוקת צווישן די יידן...

אָט די נאָכגעמאַכטע כלל-טוער קאָסטן אונז שוין גענוג, אמת'ע כלל-טוער קאָסטן ביליג, בכלל קאָסט דער אמת ביליקער פונם שקר. סדערמאָנט מיר אַ גוט ווערטל פון ר' אורי סטרעליסקער ז"ל מהאָט אים אַמאָל נעפרעגט, פאַר וואָס אַמאָליקע גוטע יידן האָבן זיך באַנוגנט מיט קליינע פּדיונות און די היינטיקע הייסן זיך געבן גרויסע מטבעות.

„גאַנץ איינפאַך – ענטפערט רבי אורי – מיר זעען אין דער וועלט, אַז אַ נאַטירלעכע זאַך קאָסט תמיד ביליקער ווי אַ נאָכגעמאַכטע, אַן אמתע בלום למשל, קאָסט ביליקער ווי אַן נאָכגע-מאַכטע, איז אַמאָליקע יידן זענען גע. ווען אמת'ע גוטע יידן, האָבן זיי זיך באַנוגנט מיט אַ קליינקייט, היינטיקע רביים דאַקעגן, זענען נאָכגעמאַכטע קאָסטן זיי טייערער"... נאָך וואָס גייען אָט די מכ... נאָך דעם שקר? ערשטנס דאַכטן זיי זיך, אַז דער עולם מתפללים זענען נאָך גיעט מכבים מיט די יקיר'ס, יוסף מאיר'לעך און יהושיע'כן; צווייטנס, מיט שקר זיגט מען נישט. ר' יאָשע בער בריסקער ז"ל האָט אַמאָל געזאָגט אַ גוט וואָרט, ווען ער איז געווען רב אין בריסק, זענען אַמאָל געקומען צו אים עטלעכע בעלי-בתים מיט אַ גוואַלד:

סטייטש, די כפירה, דאָס לייקענען אין גאָט רחמנא לצלן פאַרשטאַרקט זיך אין שטאָט, די צאָל אַפּיקורסים וואַקסט, מדאַרף עפּעס טון!

— „וואָס איז דער חידוש"? — ענט-פערט רבי יאָשע בער — „דער אמת איז תמיד מנצח".

— „רבי! וואָס רעדט איר, די כפירה רופט איר אַן אמת?

„פאַרשטייט איר מיך" — ענטפערט ער זיי — „די כופרים קעמפן פאַרן שקר מיט אמת. זיי זענען אמת'ע אַפּיקורסים, טאַקע מיטן גאַנצן האַרצן, איז דערפאַר ווענען זיי מנצח. ביי אונז אָבער, זענען נישט אַלע יידן וואָס קעמפן פאַר דער תורה, אמתע הערליכע יידן. ביי אונז קעמפט מען אָפט פאַרן אמת מיט שקר און דערפאַר זענען מיר נישט מצליח"... ווי זאָגט די גמרא (שבת קד) „קושטא קאי שקרא לא קאי" דער אמת שטעט דער שקר פאַרגייט. און בדאי אפילו אומר אמת אין שומעין לו (סנה' כט). און אויף וויפל אונזערע חכמים האָבן פיינד געהאַט אפילו צו זאָגן אַ קליינעם ליגנט, קען מען זעען דערפון וואָס די גמרא דערציילט אונז וועגן אַ תלמיד חכם און זיין ווייב, וועלכער פלעגט אים מצער זיין, אַז ער האָט געוואָלט באָבעס, פלעגט זי קאָכן אַרבעס, האָט ער גע-וואָלט אַרבעס, האָט זי דוקא געקאָכט באָבעס. איינמאָל האָט ער געזאָגט וואָס ער וויל, און האָט עס טאַקע באַקומען,

האָט ער זיך טאַקע געוווּנדערט, האָט אים זיין זון דערציילט דעם סוד, אַז ער האָט איר געזאָגט פאַרקערט, האָט אים דער פאָטער געבעטן, מער זאָל ער אַזוינס נישט טון, ער וועט ליבערשט ליידן, אַבי ער זאָל אַפילו אַזאַ קליינעם ליגנט נישט זאָגן.

און דער עיקר מוזן מיר שטענדיק אין זינען האָבן, אַז „על שלשה דברים העולם קים, על האמת ועל הדין ועל השלום (אבות פא') אויף דריי זאַכן עק-זיסטירט די מענטשהייט, אויף גערעכ-טיקייט, פרידן און וואַרהייט. דערפאַר טאַקע גלויב איך אין נצחון פון אמת איבערן שקר און צביעות, וואָס האָבן זיך צוזאַמען גענומען צו קעמפן מיטן אמת. איך שרייב, איך גלויב, ווייל באמת שרייב איך צו דיר דעם דאָזיקן בריוו פאַר די וואַלן. איך אייל מיר צו שרייבן, ווייל ביי מיר איז אויך ותפעם רוחי, עפּעס קריכן די אַלטע שלעכטע גייסטער אַרויס צוריק פון די נאָרעס זיי-ערע, פאַנגען אָן שפּילן די אונטערקו-ליסן-שפּיל און איגט צו ברענגען צו מחלוקת, נעמט מען זיך צו הילף די תורה און יידישקייט, וואָס האָט דאָ באמת ביי אַזאַ געוועלנלעכן ענין קיין שום שייכות נישט.

איה"ש איבעראַכטאָג פרייטאָג, וועל איך דיר מודיע זיין דעם פּתרון פונם גובה'ס חלום.

ידידך **אורח.**

Redaktor-Wydawca: Chaim D. Miodek. Druk „Express", Biała-Podlaska, Piłsudskiego 6.